

Varpas išėmė kas mėnesį (Metinė prekė su pasiuntimu);
 Rusijoje (kūvertoose) 6 rubl.
 Prūsijoje 4 quks.
 Amerikoje ir kitur 5 quks.

VARPAS

Angarainimai Varpas
 istija eilutė smulkona
 rašto, kaštuoja
 60 kn arba 30 kap.

literatūros, politikos ir mokslo menesinis laikraštis.

Patys savyje mes turime pagalbos ieškoti.

Pirmuosiuose šių metų mūsų laikraščiu mūšeriuose mes išreiškėme viltį ant atmainų ant gerų Rusijoje, o tarp kitko, pasiremdami ant tų jau įvykusių tada linksmų, atmainų ir ant lakiojusių po svietą gaudų, pranašavome ir sugražinimą lietuviškos spaudos. Tai ne mūsų vienu buvo nuomonė, — tūli lenkų laisvėminkai, pažinstantieji mūsų teikalus, ir stovintieji arti prie valdžios, taip pat pranašavo Lietuvai lengvesnes dienas po Rusu. O Europos spanda visai fantastiskus ir, nuo šios dienos punkto matymo, visai juokingus daigtus rašė apie naujojo caro darbus ir plianus, kurie pasirodė pagallos nepasisėkusia drasia *anticipacija* iš politikų sūlies.

Kad taciaus buvo prasidėjusios geros atmainos, to ne vienas užginčyti negali. Vienok, kad jbs jau suvisu pasiliovė ir prasidėjo reakcija, tas taip pat dabar aišku kaip ant delno. Caro prakalba, 29. dieną Sausio, laikyta į susirinkusias iš visų kraštų deputacijas, išdildė visas viltis ant atmainų. Ir iš viso ko matyti, kad reakcija Mikalojaus dvasioje jau buvo įvykusi daug pirmiau prieš tą dieną; tasai sušaukinas deputacijų tai buvo reakcionierių, Pobiedonoscev'o partijos darbas. Jie matė, kad svietas, išvydes tulus žmogiskus naujojo caro žingsnius, pradėjo galvinti kas kartas didesnės savyje viltis, dėlto dabar jiems reikėjo, kad patį Mikalojus užmuštų Rusijos žmonių viltis ir tuo pačiu patremtų pirmtinius savo žingsnius. Ir jaunas Mikalojus taip padarė, ir geresniųjų žmonių idealus ir viltis pavadinė „beprotišku svajojimu“, ir ant to pasibaigė visos naujojo caro reformos.

Lietuvių viltys taip pat išgaiso, lyg sapnas, ypač, kada vėl pradėjo grąžinti atgal sūliamas per rubežių iš Prūsų krygias, kurias tuo po naujų metų cenzura buvo pradėjusi leisti. Dabar jau mes kupinai persifiudyjome, juog, kolei viespataus Mikalojus II, arba toki silpnučiai vyreliai, kaip jisai, ir kolei ju pirmtiniais rotininkais bus toki Pobiedonoscev'ai, mes turime atsizadėti visų vilčių ant kokių nors Lietuvai naudingų atmainų Rusijoje.

Jug aišku daigtas, kad pirmatiniai Mikalojaus II žingsniai nebuvė iš jo silpnos dvasios dyge, lygiai kaip ir įvykusių reakcijų taip pat ne iš jo iniciatyvas yra kilusi.

O toji reakcija eis da toliaus, tiek kaip buvoėjusi prie Aleksandro III. Pradėtas persekiojimas rusiškos spaudos ir jos vedėjų iš vienos pusės, o iš kitos pusės pripažinimas ir pagyrimas Lietuvos tirpų, Orzevskio ir Klingenbergio, ir apdovanojimas jų ordieriais — tai yra bjauri manifestacija reakcijos ir triumfas Pobiedonoscev'o ir jo drangų.

Deltogi dabar mums, lietuviams, daugians nieko nolieka, kaip tik tai . . . kova. kova už mūsų tautiskas ir ekonomiskas tiesas. Ir toji kova tesis tolei, kolei įvyks laimėjimas!

Kaip juokingi ir kudykiški išrodo tarp tokios tikrenybės tūli mūsų dvasiškųjų brolių svajojimai apie įvyksiantį per Rymą susibroliavimą Lietuvos su barbariška Rusija, apie suvienijimą rymiškosios ir grekiškosios bažnyčių!

Kad Rymas duodasi ikišiol už nosies vadiotis toklems barbariškiems veidmainiams, tai da nėra tokių dyvų, nėra Rymo politika tautų nepripažinstą, o rasi negana pažinstą ir Rusų politiką ir sąlygas šių dienų mūsų kraštuose, bet kad mūsų broliai kunigai, vadindami save patrijotais ir matydami aiškiai Rusų politiką, nesidrovi į tą pačią dūdą pūsti, tai jau istikro dideli dyvai.

Jug, kaip žinoma, popiezius tikrai tada pripažintas Rymo bažnyčios neklaidingu, kada jisai skelbia koki tikėjimo dalyką („ex cathedra“) o politikoje jisai toks pat žmogus, kaip ir kiti, rasi da menkesnis už kitus, o sitame atvėjyje jau tikrai menkiaus tenumanas už vidutinį Lietuvos ar Lenkų politiką; dėlto mūsų broliai kunigai privalytū ne ginti kiekvieną politiską žingsnį kylantį iš Rymo ir jį akiai pildyti, bet rūpintis savo nuomonės apie mūsų krašto padėjimą Rymui priteikti ir tą dalyką priderančiai išaiskinti. Taip mūsų krašto kunigams elgiantis ir elgiantis Lietuvos vardan, rasi ir Rymo politika prieš Rusiją atsikreiptū, ir popiezius Lietuvai pripažintū, ir tokios unceklikos daugiaus nesirodytū, kaip pernyksėšosi, kuria tiesą pasakius, berelkalo talas užsmanė ginti su pagelba yvairių sofistų.

Lietuvos negelbės nė caras, nė popiežius, nė kitos svetimos politiškos sirovės; mes patys savyje turime pagelbos jieskoti. Atkartosime da syki: vienybė duoda stiprybę.

Tėvynės varpai

Dviprasmiš atsisaukimas iš Amerikos prie Europos lietuvių. Nepasinaudojimas iš gyvos medegos.

Toki svarbus dalykai, kaip kvietimas į Ameriką mūs' žmonių, da-gi moterų, reikalauja rimtesnio apsvaistymo ir aiškiau išreikšto atsisaukimo, ne kaip tai yra padaręs Rev. Abromaitis. „Mokinimas kitų, o labiausiai vaikų, yra tai svarbiausia užduotis, yra tai garbingiausias siekis“ — pradeda atsisaukimą Rev. A. Neatsiras nė vieno, kuris galėtų ką nors priešais šventą teisybę tų žodžių pasakyti. Bet atsiras tokių, kurie turės ką pasakyti priešais kelius, kokiais Rev. A. nori užduoti pasiekti. „Toki darbininkai (vaikams mokinti) — tai kunigai, seserys ir mokiniojai. Kunigai tur ir be to daugybę darbo, tam tinkamų mokiniojų neturime, reikia mums seserų, kurios galėtų prisidėti prie to naudingo ir garbingo darbo“ — sako toliau atsisaukime. Štai jau šitnose žodžiuose atitinkame slengstį, per kurį be kritikos patėmyjimo peržengt negalima. Dėlko Rev. A. nepasakė šiteip: kunigai tur ir be to daugybę darbo, seserų neturime, reikia mums mokiniojų, kurie ir tt.?” Dėlko persoko per mokiniojus, apie kuriuos jug pirmiau reikėjo atsiminti, o staiga žengė prie „seserų“, kurios bus mums da naujas pramanymas, ir apie jų naudą, ypač mokinime vaikų, išaugšto nieko negalime sakyti? Visiems gerai žinoma, kad šiandien rast lietuvi, tinkanti vaikams mokinti, labai lengva net pačioje Amerikoje, be gabenimo iš Europos, o jau kur kas lengviau, ne kaip rast tam tinkantią lietuvaite — da tokių nė Europoje nepridygo. Tai-gi dėlko Rev. A., apleisdamas lengvesnį kelią, tuoju pasiekiamą, imasi prie sunkesnio, pasiekiamo tik ateityje ir tai dar abejotinos vertės? Sunku itikėti, kad Rev. A. rodytųsi, buk lietuvaite, paverstos į „seseris“, geriau galės mokinti vaikus, ne kaip tam tikri mokiniojai lietuviai vyrai. Na, tegul ant to atsisaukimo privažiuos į Ameriką lietuvių. Pirmiausiai reiks jas pačias pamokinti. Kasgi jas mokins, jeigu „kunigai tur ir be to daugybę darbo, tam tinkamų mokiniojų nėra“? Teisybė, pasakyta, kad pramoks „klioštoriuje, išbuvusios ten būtinau reikalingą laiką.“ O kas-gi klioštoriuje mokins, — jeigu nėra kam mokinti? Antgalo kas tas per klioštorius? koki jo įstatymai? kiek ten laiko reikia but? ko ten išmoks? kas „seseris“ užlaikys, jeigu neturės ką mokinti ir tt. — tai vis klausymai, kurie veržte veržiasi, o ant kurių atsisaukime nerandame

nėkocio atsakymo. Kandidatės turėtų jug tokius dalykus žinoti iš augšto. Matyt, kad Rev. A. labiau rūpi įkurti lietuvių klioštorių, nes mokinimas vaikų šiuo žygiu per daug atitolintas. Man rodosi, kad kur kas naudingiau ir garbingiau būtų tą laiką, kurio daug išeis, bekuriant klioštorių, viduramžinę mums visai nereikalingą instituciją, pasųvest mokinimui vaikų, o už pingtūs, pažadėtūs „seserims“ ant kelio, pasamdyti mokinioja — tai tuoju, iš tos pat dienos, galima pradėti darbą ir vieną gentkartę pramokinti, o jau ji galės paskui mokinti kitas gentkertes. Kam da čia su koku ten klioštorium daryti lietuvaite? Rev. A. pastatęs teip miglotą atsisaukimą, reikalauja da-gi lietuvių, „Kurios myli artymą, myli dorybę, myli Dievą ir jo prisakymus.“ Ne, neduosime — tokios lietuvaite ir mums reikalingos. O jau jeigu norėtume kurią iš tokių lietuvių prikalbinti į Ameriką, tai turėtume žinoti tikrai, kam kalbiname, matyt aiškiau tas raukas, į kurias pavestume gerą lietuvaite. Jug čia juokų daryti negalima.

O, kad teip Rev. A. būtų atsisaukęs: „Įkurių mergų klioštorių“ — siųskite šian davalakas“, tai mes patys ant tų pėdų įsteigtume net emigracijos komitetus ir siųstume jas, kaip žydus į Argentiną. Iš kiekvienos parapijos galėtume pristatyti po kelioliką vagonų. Butų net didelė nauda. Mes atsiluosuotume nuo draugijos *piktšasių*, o Amerikoje, kur tinginius moka paversti į darbininkus, gal ir iš mūs' valkatų ką gero padaryti. Nežiūrėtume jau nė ant įkurimo viduramžinės institucijos, klioštoriaus, nes iš dvejeto pikto velyk pasirinkt mažesnį. Gerų gi lietuvių, „mylinčių artymą, dorybę, Dievą ir jo prisakymus“, mums gaila ir ant jeib kokio dviprasmišio atsisaukimo jų į užmarį nebugdysime.

N. B. Priderėjo Rev. A., vieton reikalauiant, idant kandidatės parasytu, kiek metų turi, kokios sveikatos ir kokio mokslo, pačiam parodyti normą (metų, sveikatos ir mokslo), reikalaujamą klioštoriuje, nes šėip daugelis kandidačių bereikalo susivilios ir išsiklaštūs ant markių. Nenoriu manyti, kad šitoje atsisaukimo vietoje būtų užslėpta kokia, sakysime politika. —

Kartais paruožjame patys ant savęs, kad laikraštyje permažai t. v. „gyvybės“. Labai gerai. Matyt, kad laikraščio reikalus suprantame ir norėtume juos pagerinti. Vienok labai negerai, jeigu, turėdami rankose „gyvą“ medegą, užslėpiame ją nuo laikraščio — už tokį dalyką verta jau daugiau, ne kaip parugot. Turėjome rankose dokumentus Kražių bylos. Aš pats juos mačiau ir skaičiau kalbas trijų advokatų. Džiaugiasi iš tokios mede-

gos laikraščini ir lukuriavau, kada pasirodys šiometinis „Varpas“ jau su tikra „gyvybe“. Vos tik 2 Nr. sulaukiau straipsni, kuriame aprašyta, pasiremiant ant dokumentų, atsitikimas Kražiuose, apskritai tik paminėta „gyviausia“ vieta t. y. byla Vilniuje ir tiesos nusprendimas. Prie straipsnio nėra nekoko pasergėjimo, ar dokumentai pačios bylos bus skyriūm išleisti, ar pateks kadanors į laikraštį; Nr. 3 nieko nėra, tai-gi turiu tiesą tvirtint, kad tie dokumentai tapo paniekinti, kaip tolesnė „gyva“ medega laikraščiniui. Tai tik tiek — pasakiau sau, o mano džiaugsmas ir lukestis dingo, palikdami savo vietoje gailėstį . . . Susimildami, ar gali būt vertesnė ir „gyvesnė“ medega laikraščini už medegą mūsų pačių, už atsitikimą, pazeiklįntą ant mūsų žemės, mūsų akise, mūsų pačių krauju? Ar gali apskritas paminėjimas atstatot vieną ar kitą *gyvą* sceną, paimtą iš bylos? Ar gali nors ir puikiausiai parašytas straipsnis užvadnot *gyvus* advokatų žodžius? Jug tie *gyvi* dalykai tai geriausia charakteristika visos bylos . . . Lenkai Kražių bylos dokumentus t. y. mūsų medegą išleis atskirojo knygutėje, o mes patys savo medegos net laikraščiniui pasigailėjome!*)

Aš neturiu nieko priešais autorių straipsnio „Kražių atsitikimą“ ir „Kražių byla“, nė prieš jo sauziniškai parašytą straipsni. Statau tik tai klausymą tiems, kuriems pavesti buvo dokumentai, dėlko tuos bylos dokumentus paniekino ir gyviausias iš jų vietas užslėpė nuo skaitytojų?

*) Yra jau išleista ir lietuviška brošūra „Apie Kražių atsitikimą“. Red

(Pagal Konopnickienę.)

Dievuli mano, ko gi tu leidi
 Šaltąją rasą,
 Matydams mane bado prispausta,
 Nuogą ir basą?
 Ar nepakanka, kad žmogus verkia
 Čia ant žemelės,
 Sidabro turim ašaras lieja,
 Lyg tos naktelės.

O kad tiktai aš tyčia nucičiau
 Laukan mūsų tyrą
 Ir suskaityčiau, kiek ten ant dirvų
 Ašarų byra . . .
 Iš tokių sėklų tai baisu būtų
 Pasėli pjauti:
 Visi jug pėdai būtų raudoni —
 Kraujo išplauti.

Sulanksim rytą spindulius karštus
 Saulės šviesiosios —
 Sugers jie visą rasą nuo dirvų,
 Pievos žaliosios.

O kad galėtų ašarų mtsu
 Jūrės išsekti,
 Tam, Dieve mielas, visą pasaule
 Reiktų uždegti.

V. Kapsas.

(Pagal Konopnickienę.)

Žagrė į ranką tas tik teima,
 Kas, numylėjęs žemę tą juoda,
 Žino, kaip gilų arti arimą,
 Kas šaltai rasai nepasiduoda,
 Kas laukų žino kalbos posmus —
 Ašaras ir skausmus.
 Tas tik akėčias traukti tegali,
 Jan išbandytas ant tų kalnelių,
 Kas yr' vargingą pažinęs dalį
 Sitų sėmėgių mūsų žmonelių,
 Kas, kaipo brolis, išties rankas
 Į pirtis jų menkas.
 Tam tiktai tinka dalgis iš plieno,
 Ateityje kas tikis kirtimo,
 Kas tylią naktį laukia iš vieno
 Užtekant ašrą, dvasios kvėpimo,
 Kas jau ne kardo — noragō sauk.
 Jūs, atsalėliai, lauk!

V. Kapsas.

Paguoda.

Kad bangos gyvenimo tavę pagaus,
 Iš tėviško lizdo išraus,
 Kad svioto pikybės tavę išvadžios
 Iš kelio idėjos doros,
 Kad veidmainiai prieteliai tavę išduos —
 Dėl savo garbės ar naudos,
 Kad gods ir pavydas savo tulžį paleis
 Ir apdrėbs tavo vardą snargliais,
 Kad instinktai prasti dėl pikybės aklos
 Ir gyvasties tavo jieskōs:
 Atsiminkie tada,
 Juogei buvo kada
 Jan žmonių, kurie daug iskentėję, —
 Dėl teisybės kelių,
 Dėl idėjų angstų —
 Savo gyvastį, galvą padėjo.

Jons.

Velykų naktis.

Pasaka Ščedrino.

Lygumose dar tyku, bet tarp to didžio nakties tykumo jau girdėti murmėjimas nubundančių upelių. Klounuose ir daubose šitas murmėjimas pavirsta į neaiškų užimą ir persergi koleivi, kad kelias čion vandens suardytas. Miskas da tyli, prislėgtas šalnos, lyg pasakų milžinas su geležine savo kopure. Visą tamsų dangų apibėrė žvaigždės, kurios spindi šalta ir mirkčiojančia savo šviesa. Prie šitos neaiškios šviesos kur-nakur dunkso

kaimai, paskendę pusnyuose. Neramumas, užmiršimas ir neturtystė slėgia ir sustingusią lygumą, ir tyką keleli. Visur tyla, tarytum kokie baisus, nematomi pančini viską sukaustė.

Bet štai viename lygumos krašte suskambėjo varpas; iš kito krašto jam atsiliopė kitas varpas, paskui trečias, ketvirtas. Tamsumoje sublizgėjo apsviestos bažnyčios, ir visos apygardos, kaip matai, sujudo. Keliomis pradėjo pulkais eiti žmoneliai. Pirmuočiausia ėjo žmonės pajūde, nuvargę nuo darbo ir neturtystės, žmonės pamatę ramumo, nuleidę žemyn galvas. Jie nešė bažnyčion savo nusizėminimą ir savo rupeščius, tai buvo viskas, ką jie galėjo duoti prisikėlusiam iš numirusių Dievui. Paskui juos, toliau, keliavo lobininkai ir visoki poneliai, pasipuošę šventadieniuiais rubais. Jie linksmi tarp savęs kalbėjo ir nešė bažnyčion savo mislį apie tai, kaip jie linksmi per visą ateinančią savaitę. Bet nežilgio pulkai žmonių pranyko, tolyn nuėjo: varpas suskambėjo paskutinį kartą, ir vėl viskas nutilo.

Didi paslaptis buvo regėti šitam greitame sustojime prasidėjusio judėjimo, — lyg tarytum, visiems nutilus, artinosi stebuklas. kursai turėjo iš naujo visus atgaivinti ir sujudinti. Ir iš teisybės: vos pasirodė rytuose ausra, pasidarė visų laukiamas stebuklas. Prisikėlė paniekintas ir nukryžiuotas Dievas, prisikėlė Dievas, prie kurio nuo amžių visi pavargėliai ir nelaimingieji šaukiasi: „Viespatie, gelbėk!“

Prisikėlė Dievas ir pripildė savimi visą pasaulę. Plačioji lyguma sutiko jį su visomis savo pusėmis ir vėtromis. Paskui ją sukrito giria ir pajuto ir-gi prisartinimą prisikėlusiojo. Senos eglės pakėlė angstyn savo spyglėtas šakas, sugirgždėjo viršunės šimtamečių pušų; užosė daubos ir upės; išbėgo iš savo urvų ir laužų žvėrys, išskrido paukščiai iš lizdų; visi pajuto, juog ateina kas-žin kas šviesus, galingas, duodas šviesą ir šilumą, ir visi šaukė: „Viespatie! ar tai Tu?“

Viespats laimino žemę ir vandenį, žvėris ir paukščius, ir tarė jiems:

Pakajus su jumis! Aš jums atnešiau pavasarį, šilumą ir šviesą. Aš sudaužysiu ledinius upių pančius, užtiesiu pievas žaliuojančia žolė, pripildysiu miškus čimbejimais ir krepėjimais. Aš pavalgdydysiu ir pagirdysiu paukščius ir žvėris ir pripildysiu visą gamtą linksmybių. Tebūna jos įstatai jums lengvi; tegul jinau kiekvienai žolelei, kiekvienam vos matomam vabalėliui duoda vietos pragyvenimui, kaip jiems yra paskirta. Jūsų niekas nesudys, nes išpildote tik tai, kas jums duota nuo amžių. Žmogus beperstogės, grūmiasi su gauta, surasdamas jos paslaptis

ir nematydamas galo savo darbui. Jam reikalingos tos paslaptys, nes tiktai per jas jisai ramiai gyvuoja, ir čionai jo stiprybė. Tai niekas, kad žmogus po truputį suranda jos paslaptis, — jis laimi tiktai krislelius, o gamta vis tebestovi prieš jį neįveikiama nuo amžių ir slėgia jį savo galybe. Pakajus su jumis, pievos ir miškai, žvėrys ir paukščiai, tešildo ir teigivina jus spinduliai mano prisikėlimo!

Palaiminęs gamtą, Isganytojas atsigriežė į žmones. Pirmuočiausia sutiko jį žmonės, verkiantieji, prislėgti darbo ir nuvarginti rūpesčių. Ir kaip Jisai pasakė: „pakajus su jumis!“ — tik girdėti buvo verksmas žmonių, kurie puolė kniupsti, tyliai prašydami išganymo.

Ir prisikėlusiojo dvasia vėl tapo paimta to didžio neramumo, kurį Jisai jantė Getsemano sode, laukdamas taurės, jam lemtos. Visi šitie pervargę žmoneliai, kurie puolė priešais jį, kentė vargus dėlėi Jo vardo: visi jie pirmutiniai klausė Jo mokslo ir užlaikė tą mokslą sirdyse savo. Visus juos Jisai matė nuo Golgotos kalno, matė, kaip jie vargo vergiškose žabangose, ir visus juos Jisai laimino, nesdams savo kryžių, visiems prižadėjo atpirkimą. Ir visi jie nuo to laiko laukia ir jieško Jo: visi šaukiasi prie Jo, tardami: „Viespatie, ar tai Tu?“

— Taip, tai aš, — atsakė Jisai. — Aš sudaužiau smerties pančius, idant atėčiau pas jus, tikrieji Mano tarnai, mylimi Mano vargdieniai! Aš visados ir kožnoje vietoje su jumis, ir visur, kur pralietas jūsų kraujas, ten ir Mano kraujas pralietas drauge su jūsų. Jus į Manę-įtikite be jokio abejojimo tiktai dėlto, kad Mano mokslas yra teisybė, be kurios visa pasaulė pavirstų į tikrą pragarą ir prapulties vietą. Mylėk Dievą ir mylėk artimą, kaip patį save. — Štai toji teisybė, išsiroiskiant kotrupiausiai ir koniščiausiai, ir tą teisybę geriausiai supranta ne kunigai ir knygminikai, bet jus, prasti ir pavargę žmoneliai. Jus tikite į tą teisybę ir laukiate jos ateinant. Vasarą, deginami kaitrių saulės spindulių, prie arklo jus tarnaujate tai teisybei; žiemą per ilgus vakarus, prie rukštančios balanos, prie vakarienės, jus mokinate savo vaikus pažinti tą teisybę. Nors trumpa ta teisybė, bet jos ištenka jūsų gyvoimui ir niekad neišsenka toji versmė pasikalbėjimui. Su šita teisybe jus atsikoliate, su jaja einate gultų, ją jus Man aukaujate, kaip verkiate ir dusaujate, o tai širdis Mano labiau mėgsta, nei visokias brangias aukas. Žinokite: nors niekas negali išpėti, kada ateis jūsų valanda, bet jįė jau artinasi. Išmus toji pagridauta valanda, ir atsiras šviesa, kuri pergals tam-

sybę. Jūs numesite nuo savęs neramumo, vargą ir bėgtystę jungą; kursai, jūs vargina. Patvirtinu tai, jums ir kaip senovėje laiminu jus nuo Golgotos kalno, idant išganytumėte dūšias savo, teip dabar laiminu jus ant naujo gyvenimo viespatystėje šviesos, gero ir teisybės. Tegul dūšios jūsų neklauso žodžiu apgavikų, tepasilieka jos cystos ir prastos, kaip iki šiai dienai, o žodis Mano teissipildo. Pakajus su jumis!

Išganytojus keliavo toliau ir susitiko su kitais žmonėmis. Čionai buvo ir lobininkai, ir visoki žmonių vargintojai, ir vyresnybė, ir neteisingi sudžios, ir galvažudžiai, ir kudriai, ir veidmainiai, dievobaimingi tik ant pažūros. Visi jieėjo, linksmai, besikalbėdami, laukdami ne atsikėlimo iš numirusių, bet ateinančių pasilinksminimą. Bet ir jie sustojo su berinasčia, pajutę prisiantinant. Prisiikėlusij.

Jisai sustojo prieš juos ir tarė:

Jūs — žmonės savo amžiaus, kurs jus valdo. Godulystė ir noras valdyti kitus — stai kas valdo jūsų darbus. Piktybės pripildė visą jūsų gyvenimą, bet jus lengvai nesate tą piktybių jungą ir — ne vieną kartą jūsų sauzinė nesudrebėjo prieš tai, ką jums rengia tos jūsų piktybės. Viskas, kas tik yra aplink jus — jums rodo, kad turi jums tarnaut. Bet jus valdote srietą ne per tai, kad patys galingi esate, tiktai todėl, kad tai pavaldėjote nuo protėvių. Nuo tų laikų jus iš visų pusių apginti, svieta valdytojai jus šelpia. Nuo tų laikų jus vis tolyn ir tolyn einate su ugnia ir kardū; jus vagiat ir užmušiat, nebaudžiami paniekinate visokiū dieviskus ir žmogiskus istatus ir puikinate, kad tunite tokią tiesą nuo senovės. Bet sakau jums; ateis laikas — ir nebėtolį jau jisai — ir svajojimai jūsų, kaip dūmas, išnyks. Silpniojai pažins savo galybę, jus gi pamatysite savo silpnumą prieš tą anų galybę. Ar pamislyjote jus kada nors apie šitą baisingą valandą? Ar pamislyjote, kas tada bus su jumis ir vaikais jūsų?

Nusidėjėliai nieko neatsakė ant šito klausymo. Jie stovėjo, nuleidę akis, tarytum, laukdami da ko baisesnio. Tada Isganytojas, vėl pradėjo kalbėti:

— Bet vardan, Mano prisikėlimo Aš ir jums radau išganyimo kelią. Tasai kelias tai jūsų pačių sauzinė. Ji parodys jums visą jūsų bjaurį praeitį; jį ir prikels sesėlius prapuldytųjų jūsų ir pastatys tuos sesėlius prie jūsų priegalvio. Namai jūsų bus pilni dantų griežimū; moters nepažins savo vyrū, vaikai savo tėvū. Bet kaip, širdys jūsų išdžius nuo gailėsio ir neramumo, kaip jūsų sauzinė pervargs nuo baisybių, tada sesėliai

prapuldytųjų, dovanos jums ir parodys jums išganyimo kelią. Ir nebūs tada nė galvažudžių, nė plėšikų, nė neteisingos vyresnybės, nė dievobaimingų, tik ant pažūros veidmainių, bet visi iš vieno linksminsis. Mano namuose. Eikite ir žinokite, kad žodžiai Mano — teisybė.

Tuo tarpu prasvito ir; benykstant tamsai, pasirodė bjaurus žmogaus lavonas, besvyruojas ant apūsės. Pasikorusiojo galva, beveik nutrukusi nuo liemens, buvo palinkus žemyn; varnos jau iškapojo jamakis ir veidą. Pats liemuo nuo vėjo mojavo rankomis, o per skyles suplėsyta rubų kyšojo nuogas kūnas su pustančiomis opomis. Pulkai paukščių akraide aplink tą lavoną, drasesnieji jų, nieko nebijodami, vis tebekapojo lavoną. Tai buvo kūnas išdavėjo, kurs pats sau galą pasidarė.

Su baimė ir pasibjaurėjimu visi ten buvšiejai nusigrėžė nuo tos bjaurybės; Isganytojaus akise pasirodė rustumaš. — Išdavėjau! — tarė jisai — mislyjai, juog; pats sau galą padaręs, išsigelbėsi nuo kankinančio tavo išdavimo; tu greit pažinai savo niekystę ir pasiskubinai užbaigti niekingą savo gyvenimą. Nusidėjimą savo tu teip aiškiai matei, juog, pasibaisėdamas; bėgai nuo visuotino paniekinimo, kurs tau rodėsi sunkesnis už patį prapuldymą dūšios. „Akiamirksnis — tarei tu sau — ir dūšia mano paskes gilioje tamsybėje, o širdies jau nebegraus sauzinė.“ Bet tenebuna teip! Nusileisk nuo medžio, išdavėjan! te vėl teatsiranda iškapotos tavo akys, teužgyja pustančios opos, o niekingas tavo budas tegul vėl tampa toks, koks jisai buvo, kada tu bučiavai artymą savo, jį išduodams. Gyvenk!

Ir ant to žodžio išdavėjas, visiems bematant, nusileido nuo medžio ir puolė kojorna Isganytojaus, meldamas sugražinti smertį.

— Visiems as parodžiau išganyimo kelią, kalbėjo Isganytojas, tik tau, išdavėjau, — jo niekad nebus. Tu esi prakeiktas Dievo ir žmonių, prakeiktas ant amžių amžinųjų. Tu neužmušiai drango, nesilėpusio nuo tavęs, bet išnetyčių užklupai ant jo ir išdavei jį ant paniekinimo ir kančių. Už tatai as tau liepiu gyventi. Kelianai tu iš miesto į miestą, iš kaimo į kaimą, ir niekur nerasi pastogės, kad priglaustų tavę. Klabinai duris, ir niekas jų tau neatidarys; prāsysi duonos, o tau paduos almenį; norėsi gerti — o paduos tau indą, pripiltą to kraujo, kuri tu išdavei. Tu verkai, bet asaros tavo pavirs į liepsną, kuri degins tavo veidus ir jie pavirs į šasus. Akmens, per kuriuos tu eisi, sauks ant tavęs: „išdavėjau! buk prakeiktas!“ Žmonės visur trauksis tau iš kelio, šalindamiesi nuo tavęs, o tu matysi ant visų veidų parasyta: „išdavėjau,

buk prakeiktas. Jieskosi smerties ant žemės ir vandeniše, bet visur smertis, atsitraukdama nuo tavęs, snabzdės: „buk prakeiktas, išdavėjau!“ Negana to, laimė pasigailės tavęs ant laiko, tu atrasi drangą ir išduosi jį, ir šis draugas iš gilumo kalinio šanks: „išdavėjau, buk prakeiktas!“ Gausi galėjamą gerą daryti, bet tas tavo geras bus kaip nuodai apdovanotiems: „Buk prakeiktas, išdavėjau, — šanks jie — buk prakeiktas tu ir visi tavo darbai!“ Ir vaikščiosi tu per amžius, prapuldes savo dūšią, kankinamas savo sauzinės. Gyvenk, prakeiktasis! ir liudyk busiančioms žmonių kartoms apie bėgalinę koroną, kuri laukia išdavėjų. Kelkis, pasijimk vieton lazdos tą medžio šaką, ant kurios turėjai viltį padaryti sau galą, ir — elk!

Ir vos nustojo skambėje Išganytojaus žodžiai, išdavėjas atsikėlė nuo žemės, pasiėmė lazda, ir nepoilgo nebėavo girdėti jo žingsnių toje bėgalinėje, baisioje begalybėje, kur jo laukė gyvenimas per amžius. Ir iki šiai dienai jisai vaikščioja ant žemės, visur platinamas nesutikimus, nepakajų ir išdavimus...

P. Jogvilietis.

Miško sargas.

(Iš Turgenov'o.)

Kartą, vasaros vakare, grįžau aš iš medžioklės važinotas. Bevažiuojant per mišką, užėjo lietus su perkunija. Dangus apsiniaukė, pakilo smarkus vėjas, ėmė baisiai žaibuoti ir griauti, neilgai trukus pradėjo lyti. Aš turėjau sustoti važiuoju: paliko visai tamsu: arklys ėmė klypti ir žinti. Seip teip palindau po kuply krumu: pasiritęs ir apsisupęs veidą kantriai laukiau vėtroš galo; tik štai, staiga sužaubavo, ir man pasirodė, kad priešais ant kelio stovi augstas žmogus. Ėmiau isispyręs žiūrėti į tą šalį — tas pats žmogaus pavidalas turtum išaugo iš žemės pagal mano ratus.

— Kas tu? — paklausė aiškiai skambas balsas.

— O tu pats kas? — paklausiau ir aš.

— Aš šio miško sargas, — atsiliepė balsas.

— Aš pasisakiau savo pavardę.

— A, žinan! tamsta namolei važinoji?

— Namolei. Bet regi, kas per oras...

— Taigi, bjaurus oras, atsakė balsas.

— Baltas, kaip sniegas, žaibas nušvietė miško sargą nuo galvos iki kojų; akies mirksnyje smarkiai trenkė perkunas. Lietus papludo daug didesnis.

— Ne greitai perois, — tarė sargas.

— Ką daryti!

— Aš galėčiau tamstą į savo triobelę nusiųsti, — kalbėjo žodį po žodžio sargas.

— Padaryk tą malonę.

— Sėskis tamsta į ratus.

Sargas priėjo prie arklio sunkio: paėmė už apinasrio ir timtelėjo iš vietos. Pradėjo važiuoti. Aš laikiausi įsikibęs į ratų sėdyne, kuri suposi it laivas jurėse. Vargšas arklys sunkiai vilko kojas, teškindamas per dumblyną, slido, klupo; sargas lingavosi prieš jienas, į dešinę ir į kairę, lyg kokia smėkla. Mudu važiuavo gana ilgai; ant galo mano vadovas sustojo.

— Štai mes ir namie, ponuli, — pratarė jis rimtu balsu.

Vartai sugirgzdėjo, keletas šunyčių ėmė sykin loti. Aš pakėliau galvą ir prie žaibo šviesos pamačiau nedidelę triobelę viduryje plataus aptverto kiemo. Pro vieną langelį švietė silpnas žiburys. Sargas privedė arkli iki prieangiui ir pabeldė į duris.

— Tuoj, tuoj! — suskambėjo laibas balselis, sutrepsėjo basos kojos, užkaištis sugirgzdėjo ir mergytė dvylikos metų, vienmarškinė, perjuosta miline juosta: su liampute rankytėje pasirodė ant slengsčio.

— Pasviesk ponui, — tarė į ją sargas.

— o aš tamstos arkli nuvesiu po pastogę.

Mergytė dirstelėjo į manę ir nuyėjo į triobą. Aš huščiau paskui ją.

Sargo triobelėje tebuvo vienas kambarys, pajuodavęs nuo dūmų, žemas ir dykas. Nuplyšę kailiniai kabėjo ant sienos. Ant suolo gulėjo vienvamzdė šaudyklė, kertėje kruva skudrų; du didoku puodu stovėjo šale pečiaus. Sakalys*) degė ant stalo, liudnai pagandams liepsnoti ir užgesdams. Pačiame kambario viduryje kabėjo lopsys, priristas prie lingės galo.

Mergytė užgesino liamputę, atsisėdo ant mažutės kedelės ir ėmė dešinę rankytę supti lopselį, kaireja — sakalį taisyti. Aš apsidairiau aplinkui — širdį man suspaudė: nebuvo jėiti nakčia į prastuolio triobą. Vaikelis lopselyje kvėpavo sunkiai ir greitai.

— Argi tu čia viena? — paklausiau aš mergytės.

— Viena — pratarė ji vos perniamomai.

— Tu sargo duktė?

— Sargo, — prasnabzdėjo ji.

Durys sugirgzdėjo, ir sargas, palenkęs galvą, įžengė per slengsnį. Jis pakėlė liamputę nuo aslos, priėjo prie stalo ir užžibino ją.

— Gal tamsta nepripratęs prie šakalio? — prakalbėjo jis ir papurtė galvą.

Aš pasžiūrėjau į jį. Retai teko man matyti tokių vyrų! Jis buvo augšto ūgio, plačių pečių, liemeningas, kaip ažuols. Iš po šlapių marškinių puolė į akis jo galingi raumens. Juodai usai dabino jo rimtą ir drąsų

*) skala, balana.

veidą; iš po sūaugusių plačių antakių narsiai žiūrėjo didelės, rudos akys. Jis truputį įsiremė rankomis; sūnus ir atsistojo priešais manę.

— Aš padėkauojau jam ir paklausiau, kaip jis vadinasi.

— Vardas mano Jurgis, atsakė jis: — bet žmonės praminė manę Vilku.

— A, tai tu Vilkas?

— Aš dar akyliaus pažūrėjau į jį. Aš buvau jau girdėjęs pasakojimus apie miško sargą Vilką, kurio visi aplinkiniai sodiečiai bijojo it ugnies. Jie kalbėjo, kad dar nebuvo ant svieto tokio bauraus sargo: — Glėbelio žabų neduos pasivogti; visuomet, nors patš vidurnaktis būtų, nė nepasijusi, kaip ant tavęs užpuls, ir tuokart, nė nemėgink priešintis, — stiprus, girdi ir guvus, kaip velnias... Ir niekuo prie jo neprisimeilisi: nė arielka, nė pinigais; niekaip jo nepriviliosi. Jau, nė kartą geri žmonės rengėsi jam galą padaryti, bet nė negali.

— Mat, kaip šnekėjo aplinkiniai sodiečiai apie Vilką.

— Taip, tai tu Vilkas, atkartojau aš: — girdėjau, vyruti, apie tavę. Sako, tu niekam nemuleidi.

— Priderme savo atlieku, — atsakė jis rimtai: — nepridera pono duoną dykai valgyti. Jis išsitraukė iš pajuostės kirvį, atsikėpė ant aslos ir ėmė skaldyti sakalius.

— Ar gi tu be pačios? paklausiau aš.

— Taip, — atsakė jis — ir smarkiai kirto su kirviu.

— Ar tai ji mirė? —

— Ne... taip... mirė, — pridūrė jis ir nusigrėžė.

— Aš nutilau; jis pakėlė akis ir žvilgtėrėjo į manę.

— Čia buvo atsikusęs vienas miesčionis, tai su juo išsivilkė, — skaudžiai nusijuokdamas, tarė jis. Mergytė akis nuleido; vaikelis pažūdo ir suriko; mergytė priėjo.

— Šia, duok jam, prakalbėjo Vilkas, klausdamas jai į ranką suteptą ragelį — štai, ir ji pametė, traukė jis toliaus pusbalsiai, rodydamas ant vaikučio.

— Jis nuėjo iki durų, sustojo ir atsigrėžė.

— Gal tamsta, pradėjo jis: — mūsų duonos nepratęs valgyti, o aš tik duonos teturiu.

— Aš nealkanas.

— Tai kaip tamstai patinka. Aš užkaisčiau vandens, bet neturiu arbatos... Eisiu, pažūrėt, ką veikia tamstos arklis.

— Jis išėjo, trinktelėjęs durimis. Aš antrą kartą apsidairiau po vidų. Trioba pasirodė man dar lindnesnė, nekaip pirma. Kartus kvapas atvėsusių dūmų ėdė man gerklę. Mergytė nesijudino iš vietos ir nekėlė akių

augstyp; tik laikė nuo laiko stumdė lopšeli ir bailiai trukčiojo ant peties nusileidžiančius marskinėlius; jos nuogos kojėlės kabėjo nesijudindamos.

— Kuo tu vardu? paklausiau aš.

— Vierutė, pratarė ji; dar labiaus nuleisdama žemyn savo lūdną veidą.

— Sargas įėjo į vidų ir atsisėdo ant suolo.

— Lietus liaujasi, — tarė jis truputį patylėjęs: — jei ponas liepsi, aš išvesiu tamstą iš miško.

— Aš atsistoju. Vilkas paėmė šaudyklę ir apžiūrėjo ją.

— Kam ji?, paklausiau aš.

— Miške siaučia... Pas Kūnelkalni kerta medį, — pridūrė jis, pažūrėjęs į manę.

— Ar gi iš čia girdėti?

— Nuo kiemo girdėti.

— Mudu išėjova dviese. Nustojo liję. Netoliese dar tebesistumdė juodos krūvos debesų, retkarčiais švystels ilgi žaibai; bet stačiai ant mūsų galvų buvo matyti kur-ne-kur tamsiai mėlynas dangus; žvaigždėlės žibėjo pro skystus, greitai lekiančius debesėlius. Medžių pavidalai, lietaus aptaškyti ir vėjo sujudinti, skyrėsi iš tamsos. Mudu ėmėva klausytis. Sargas nusiėmė kepurę ir pakreipė ausį.

— Žio... žio kur, — pratarė jis žinai ir ištiesė ranką: — mat, kokią naktelę išsirinko.

— Aš nieko negirdėjau, kaip tik slamsėjimą lapų. Vilkas išvedė arklį iš padangtės.

— Bet taip gali nusiduoti, — pasakė jis balsiai: — aš jį praziopsosiu.

— Aš su tavim drange eisiu... ar nori?

— Gerai, atsakė Vilkas ir pastumė arklį atgal. mudu jį bežiurint sugausiva; paskui aš tamstą palydėsiu. Eiva!

— Mudu išėjova. Vilkas ėjo pirma, aš paskui jį. Dievai jį žino, kaip jis kelią pažinojo, bet jis sustodavo tik retkarčiais ir tai tik paklaustyti; iš-kur eina kirvio balsas.

— Mat, mūrmėjo jis sau po nosim: — ar girdit? ar girdit?

— Bet kur? — klausiau aš.

— Vilkas trukčiojo pečius. Mudu nusileidavo į išdžiuvusį upelį, vėjąš nutilo ant valandėlės. Reti kirvio kirčiai pasiekė ir mano ausį. Vilkas žvilgtėrėjo į manę ir linkterėjo galva. Mudu ėjova toliaus per paparcius ir dilgynes. Pasigirdo duslus ir ilgas braškėjimas.

— Pargriovė... suniurnėjo Vilkas.

— Tuo tarpu dangus vis ėjo giedryn, miške vos-vos ėmė svisti. Mudu ant galo išsiritova į upelį.

— Palauk tamsta čia, tarė pašnabždoms sargas, susitenkė ir, pakėlęs augstyn šaudyklę, prapyko tarp kulynų.

As emian klāvisytis istempes ausis. Per
nenāstojātī vejo ūzīmā būvō lyg' girdētī nē-
tāl' silpni balsā. Kirvīš' atsarglā' kūpōjū
sakas, ratai gīrgzdejo, arklys prunkstē.

Kur? Kāstok! Staiga lyg' griauite
sūgrovē geleznīs Vilko' balsas.

Kitas balsis surikō' veģsmīngar, kaip
kiskis. Prāidejō imtyhēs.

Kū-ur, kū-ur! Pēkē Vilkas ūzdus-
lāmās: nēšsfsuksi!

As šokau bēgti i tā sali, ir bežinrūt atā-
duriāt' pās juos. Pās hūk'šē medi, ant
zemēs, krutējo sargas; jis laikē ūzgilēs vagi
ir suko jam dirzū rānkas ant nūgaros. As
priskārtīnāh. Vilkas pasikēlē ir pāstatē vagi
ant' koju. As pāmācīān' slāpiā sodietī, apsī-
dengusī skudurais. Mēnkā kūnelēlē pusiau
pridengta kertuotā pļāusnātī apdangān' sto-
vējō cīa-pāt' sū' rātais. Sargas nēberkālbejo
nē' zodiō, sodietīs tēp-pāt' tylējō ir tik galvā
kratē.

Paleisk jī, snipstēlējāt' as' i ausī-Vilkni:
as' ūzinokēsīū ūz' medi.

Vilkas tylom's pāgrīebē' arkli' ūz' karēiņ
kalfrē rānkā' dēsīnējā' jis laikē vagi ūz' dirzō.

Na, jūdinkis, vērsī! — sniut'zgejō jis
rusciā.

Kirvuka' stāi pānīk: — meldē sodietīs.

Jis nēprāpūs! — tarē sargas ir pā-
kēlē kirvi.

Mēs pasijūdīnōmē jīs vietos. As' ējau
ūzpakālyjē. Lietēlīs emē' vėl' dūkti ir nē-
tūkūs' pradējō pārti stovēmīs. Vārgīai mes
atsiekēme sargo' trīobā. Vilkas paliko' sūm-
tājā kūnelēlē vīduryjē' kiēmō, šīvedē sodietī
i trīobā, ātleidō jam trupātī dirzū ir pasodīnō
jī kertēje. Mergytē, kuri būvō ūzīlīgūs šālia
pakuros, pasoko ir nūsīgandūs, nētardāma nē
zodiō, emē' ant' mūs' zīrētī. As' ātsīsedān
āit' suolo.

Bet-gī ir lyti emē, — tarē sargas —
teks tamstāi lukterētī. Ar' nēnori' pīgūltī?

Dēktī.

As' jī dēl' tamstos' i' kāmāritē' ūzda-
rycīān, — tēsē sargas, rodylām's i' sodietī:

— tik, mat, ūzkāmstīs.

Palik' jī cīa, tēgul' jīs' sēdi. — per-
trankīān' as' Vilka.

Sodietīs dīrstēlējō i' manē' skēsōmīs. As
ryžāusī, kūl' tēh' ir' kas-zīn' kas' būtu, šīsvā-
dioti' vārgsā. Jīs' sēdējō nēsījūdīnām's ant
suolo. Prie' liamputēs' sviēsos' as' galējūn
matyti' jō liesā, rūkslētā' veidī, būndribūsias
rūdās blakstīenas, nērīmāstīngās' akīs, sūdžīn-
vūsīs rānkas. Mergytē' ātsīgūlē' ant' grīndū
pās pācīas' tēvo' kojas ir vėl' ūzmīgō. Vilkas
sēdējō' prie' stālō, pasīrēmēs' galvā' ant' rānkū.
Svīrplys' svīrpē' kertējē' i' lietūs' bārskīnā' i
stogā' ir bēgō' per' langūs; mēs' vīs' tylējōmā.

Jūrgūtī, — prakulbējō' staigā' sodietīs
dūslīū' drebāncīū' ir' balsū' — ar' girdī? Jūrgūtīs
— Ko' tāu' reik'?

Paleisk.

Vilkas' tylējō:

— Paleisk... mat, badas... paleisk.

— Pāžīstī' a' jūnā, — rusciāi-atsakē' sar-
gas: — jūstī' vīsās' sodzīnās' toks' sū' vīenī
vagys.

Paleisk, — meldē' sodietīs: — trēdas...
sūdētē' zīo-kūip'... paleisk.

Sūdē'... Vēgtī' nīckām' nēvaliā.

Paleisk, Jūrgūtī... nēprīzūdyk'. Jūstī
ponas, pāt's' zīnāi, snēs' zīo-kūip'.

Vilkas' nūsīgrēzē: Sodietīs' drebējō, ātā-
tūn' jī' drūgys' kratē. Jīs' līngāvō' galvā' ir
dusāvō.

Paleisk, — ātkartōjō' jīs, nēsīpasakytī
nūsīnīnēs: — paleisk, sūsīmīdām's, paleisk! as'
nūmōkēsīū' zīo-kūip'. Badas' vērtē... vāiku-
cīāi' ēypīa, pāt's' zīnāi. — Sūnku, zīo-kūip' emāsī.

Bet' vīs' tik' nēik' vogtī.

Kūnelēlē, tēsē' sodietīs: — kūnelēlē
bent, nōrs' jā, bent... vīemūtōlīs' gūvulētīs
ir' tēra... paleisk!

Sakāt', nēgalū. Tāi' dāran' nē' s' savō
vālīos: nūo' manēs' reikalāūs. Jūmīs' vālīos
dnōtī' ir' nētīnkā.

Paleisk! Vārgsā, Jūrgūtī, vīen' var-
gas'... paleisk!

— Zīnān' as' jū!

— Bet' paleisk!

— E, bet' kā' sū' tāvīm' cīa' kalbētī: sēdēk
ir' tylēk, o' kād' nē' tāi' zīnāi' manē! Nēmā-
tai, ar' kā, pono?

Vārgsās' nūlēidō' galvā' zemyn... Vilkas
nūsīzīovāvō' ir' pasīdējō' galvā' ant' stālō. Līe-
tūs' dar' vīs' nēsīllovē. As' laukiān', kas' bus.

Staiga' sodietīs' issītiesē. Akys' jō' degō' ir
veidūs' būvō' nūsīkītes.

Na, tē, ēsk, tē, ūzsīryk', tē! — rik-
telējō' jīs, pīrīmōkēs' akīs' ir' pērkrēipe' lupus:

— tē, galvāzūdī' prakēiktas, gerk' kīrksōbnīb
kraujā, gerk'...

Sargas' ātsīgrēzē.

Tāu' sakān', tāu' jūdōsīān' kraugēry, tāu!

— Ar' tu' gārtas, ar' kā, kād' ūzsimāncī
kōiktū? — īstārē' sargas, nūsīstēbējes. — Ar'
īs' galvōs' vīšējēi, ar' kā?

Gīrtas! — bēnā' ūz' lāvō' pīlīgūs,
vēlnē' prakēiktas, zvēriē, zvēriē, zvēriē!

O, tu' ūz' tē' as' tāu'...

O, mān' kas? Vīs' vīen' prāzūtī, kā' tās
vēksīn' bē' ārkliē? Nūt'vātīk' — vīenas' galas:
ar' badū' ar' tēp' — vīs' tīkī. (Vēzīma' vīskas:
pātī, vāikāi, — tēdvēsīā' vīst... O' tūvē,
pālānk, ātsīekšīnē!)

Vilkas' ātsīstōjō.

— Mušk. mušk. suriko sodietis jūr-
susių balsu: mušk. štai, štai, mušk.

Mergytė skubiai pasoko nuo grindų ir iš-
vertė akiš ant jo.

— Tie! lyg griaute sugriovė Vilkas ir
žengė du žingsniu.

— Liaukis, liaukis, Jurgi. — nebeis-
tvėčiau aš tylėjęs: Tegul jis sau . . .

Netylėsiu. — rėkė toliaus nelaimingą
žmogus: — vis tiek, kaip nudvesti. Krau-
gery tu, žverie! Ar nemijos tavęs giltinė?
Palauk, neilgai tu šis pilva pasi. Pasimaugš
tave, velne, palauk!

Vilkas pagavo jį už pečius . . . Aš šokau
vargšui pagalbon . . .

Nesikišk tamsta! — suriko ant manęs
sargas.

Aš nebučiau nusigandęs jo grasinimo,
ir jau buvau bekėles ranka, bet turėjau be-
galo nusistebėti. Vilkas vienu truktelėjimu
nutraukė nuo sodiečio rankų diržą sučiupė jį
už apikaklės, užsmakė jam kepurę ant akių,
atidarė duris ir išstumė jį laukan.

Eik velniop su savo arkliai! suriko
sargas jam paskui bet žiūrėk, paklusi tu
man kita karta . . .

Vilkas sugrįžo triobon ir ėmė grioztis
kerteje.

Na, Vilka! — istarian aš ant galo:
aš stebiuosi iš tavęs, tu, matau, puikus
vyras.

— E. Ką čia tamsta, pertrankė jis
mane, apmaudaudams: tik nepasakok, mel-
džiamas. Aš jau tamsta palydėsiu, — pri-
durė jis: matyt, tamsta nesulauksi giedros.

Ant kiemo subeldė sodiečio ratai.

— Mat, išsibarškino! — sumurmėjo jis:
parodysiū aš jiems!

— Po pusės valandos Vilkas atsivokino
su manim miško pakrastyje.

Greitakojis (L.)

Mokslas ir darbininkas.

Klausymas apie mokslo vertę apskriečioje
prasmėje jau gana seniai tapo anachronizmu.
To pat negalima vienok pasakyti, kalbant apie
mokslo naudingumą atskiruose atsitikimuose.
neretai galima girdėti filozofą, su rustum veidu
stengiantįsi pertikrinti visus, buk esą nemaža
truso sferų, kuriose mokslas netik ką ne-
reikalingas, bet dažnai ir kenkias trusui.
Prie truo kategorijų, kuriose mokslas esąs
nereikalingas, tankiausia priskaito paprastą
ukininkų ir fabričių darbą.

Praktiški amerikiečiai, paprastai nepasi-
kakinasti atitrauktais protavymais, ir šitame
dalyke pasirūpino ganti atsakymą nuo paties
gyvenimo. Da 1870 m. Susivienijusių Valstijų

apsvietimo „ministras“ buvo išsiantinėjęs
fabrikantams, darbininkams ir amatininkams
užklausymas ar priguli nuo darbininko ap-
svietimo daugumas ir gerumas atliekamo darbo,
teipgi pagerinimas darbo būdo ir įrankių?
Kokius darbininkus malonėtų turėti fabrikant-
tai — mokintus ar nesimokinusius? Kaip
elgiasi vieni ir kiti ir t. t. Po kelių metų
ministerija atspausdė visą veikalą — „Apie
apsvietimo vertę sferoje rankų darbo“, ku-
riame sutraukti yvairūs atsiliepimai ant mi-
nėtų klausimų.

Visi užklaustieji pripažino mokymo
įtekmę ant darbo naudingumo. „Nėra pra-
mokymo laipsnio — atsiliepė Anglijos fabri-
kantas ir parlamento senatorys Mundelis —
kuris nebutų naudingas praktiskame gyvenime.
Nėra tokio darbo, kuriame neselptų žmogaus
išgudiniškas proto ir pripratymas prie ati-
dos. Išgudinimas ir disciplina proto, net
toki tikslai, kokius suteikia elementarinės
mokyklos, matomai pakelia darbininko vertę.
Vienas audeklų fabričkos užžinrėtojas teip au-
pasakojęs antlankiusiam fabričkos svečiui: „Štai
šitos staklės — parodė ant kambarėlio, ku-
riame dirbo apsviestesnės mergaitės — nu-
dirba ant 20% daugiau, nekaip kitame kam-
baryje — tenai dirbo merginos menko mokslo:
o apačioj, kur dirba suvisu nesimokiusios,
padaro ant 50% mažiau. Panašūs atsisa-
kiniai buvo suteikti ir iš kitų fabričių. Viena
ekonomija ant priežiūros ir kontrolės, kurių
apsvietesnis darbininkas reikalauja daug
mažiau, išneša per 10%“.

Štai ir svarbiausios priežastys apsvietimo
įtekmės.

Apsvietesnis darbininkas pirma apsvarsto
viską, kas reikia prie darbo, susistato sau
darbo planą; neapsvietestas dirba apčiupui,
bandydamas šep ir teip. Dirbant be plano,
tenka dažnai taisyti atliktą darbą.

Nemaža nukencia darbo naudingumas ir
per tai, kad neapsitrynusiam darbininkui ne-
gali pavesti trapių darbo įrankių. Viespatai-
jant pietinėje Susivienijusių Valstijų dalyje
priverstinam vergų-negrų darbui, to krašto
fermeriai negalėdavo naudotis iš ilgų, siau-
rucių, smailių dalgių, kariais dirbo šiaurinėse
valstijose, nes toki dalgiai rankose tamsių
nuvargintų negrų greitai sulūždavo: jie galėję
pjauti tikslai storais, atbukintais trumpais
dalgiais, kurie nebijo nė akmens, nė kelmo.
Toks buvo ir darbas.

Da didesnę svarbą įgyja darbininko ap-
svietimas vartojant prie darbo paūnius
geresnius įrankius. Netiesingai mano —
sako tyrinėtojas — buk prie mašinos pakanka
automato: juo pamesnis mechanizmas, juo
daugiau reikalauja įsiai įpratimo patirti ir

atidos. Apšviestiesnis darbininkas visuomet geriau pasinaudos iš pagerintos mašinos, geriau ją prižiūrės.

Gromatos išsytur.

Laikraštyje Rusų apšvietimo ministerijos (Kovas 1895 m.) randame interesingas žinias apie žmonių apšvietimą Vilniaus mokslo apygardoje 1893 m.

Visoje apygardoje tais metais buvusios 1526 žemesnės mokyklos, kuriose mokėsi 79 601 vaikas ir 12 604 mergaitės, iš viso 92 205. Skaitlius mokytinių, sulyginant su 1892 m., pasidauginęs ant 1696 vaikų ir 926 mergaičių. Kauno gub. einančių mokslą vaikų sumažėję ant 41, mergaičių pasidauginę ant 182.

Iš parodyto mokytinių skaitliams sodiečių buvę 78 936, po 1 ant 81 gyventojaus. Imant gubernijas paskyrim:

Gubernijos	Viena mokykla atsi- ėjus ant:		Vienas mokytinis ant: gyventojų	Visų priai- gančių vaikų mokėsi
	Kety. verstų	gyventojų		
Vilniaus	194	4601	73	8 ^o o
Kauno	204	5594	132	6 ^o o
Gardino	113	2905	46	12 ^o o
Minsko	267	3062	87	9,6 ^o o
Vitebsko	195	5409	92	6,7 ^o o
Mogiliavo	207	4477	77	8,09 ^o o

Vilniaus gub. mažiausia mokyklų ir mokytinių Trakų pavieta, Kauno gub. Raseinių ir Šiaulių pav. Priskaičius mokyklas, įsteigtas prie pravoslavų cerkvių, % mokytinių pasididina: Vilniaus gub. ant 5^oo, Kauno — 0,8^oo, Gard. — 9,5^oo, Minsko — 3^oo, Vitebsko — 4^oo ir Mogil. — ant 20^oo. — Taigi sulyginant mažiausia mokytinių ir atsimimus ant tirstumo gyventojų — mokyklų išpuola ant lietuviškosios apygardos dalies.

Išstoje iš mokyklų:

	nepabaig. mokslo	pabaig. mokslo
Vilniaus gub.	14,4 ^o o	2 ^o o
Kauno	28,8 ^o o	9 ^o o
Gardino	21,6 ^o o	10,1 ^o o
Minsko	21,3 ^o o	9,01 ^o o
Vitebsko	18,6 ^o o	15 ^o o
Mogiliavo	12,1 ^o o	9,8 ^o o

Ir sitame dalyke, Kauno gub. paskutinė.

Išlaikymas atsiėjo:

	vieno mokyklos	vieno mokytinio
Vilniaus gub.	390 r.	6 r. 36 k.
Kauno	465 r.	8 r. 90 k.
Gardino	313 r.	4 r. 50 k.
Minsko	436 r.	7 r. 34 k.
Vitebsko	592 r.	11 r. 66 k.
Mogiliavo	411 r.	7 r. 15 k.

Daugiausia mokesčių puola ant sodiečių Vit., Minsko ir Kauno gub. Kauniečiams 1893 m. išpuolę užmokėti 77 363 r. 42 k.

Štai da statistika didumo mokytinių algų, neškaitant gyvenimo ir kuro (parodytas skaitlius mokytinių ir didumas algos):

Gubernijos	nuo 50 r.	iki 100 r.	100—150 r.	150—200 r.	200—250 r.	250—300 r.	300—350 r.	350—400 r.	400 r. suvirsum.
	Vilniaus	2	38	90	38	12	1	1	1
Kauno	1	16	35	64	45	30	9	9	..
Gardino	16	26	290	11	3	5
Minsko	12	131	139	25	2	1
Vitebsko	1	74	111	32	10	2	1
Mogiliavo	42	92	51	16	7

Taigi Kauno gub. moka brangiausias algas.

Statistikos pakaks. Kreipkinės prie kitų interesingų dalykų, apskelbtų miferone laikraštyje.

Štai priežastys, trukdančios mokyklų darbą:

1) Priesingumas mokyklų tendencijoms iš pusės katalikų dvasiskųjų.*)

2) Paslaptinis mokymas vaikų tarp katalikų ir žydų. Paslaptinių mokyklų 1893 m. atitiktą: Vil. gub. 31, Kauno 71, Gardino — 49, Minsko 16, Viteb. — 20 ir Mogil. 4 (vėl kaip yla iš maiso išlenda Kauno gub.): iš viso 191, tarp kurių 80 mokyklėlių katalikų įsteigta (lenkiskas mokslas), 111 žydų.

3) Lotyniskai, lenkiskai, lietuviška propaganda, kuri tvirtai risasi su neapykanta prieš rusiskas mokyklas katalikų dvasiskųjų, kurie „smarkiausiai platina užrubežinius, priešingus visam kam rusiskam raštus tarp sodiečių ypač Kauno gub. Labiausia paplitęs tarp sodiečių liet.-žemaitiskas laikraštis „Apžvalga“, spausdomas Pilsėje. Smarkiausi platintojai šitų ir kitų panasių raštų, pagal mokytinių parodymus, skaplierninkai (pardavinėtojai, rožančių ir maldų knygu prie bažnyčių). Šiais metais (1893) per sodietį Steiblj Varnių mokintojas gavo nuo jų brošiūrą pasikalbėjimą „apie tikėjimą ir ypač apie Kristaus bažnyčią“. Toje brošiūroje skelbiama apie buk esanti visur persekiojimą katalikystės, o apie rusiskas mokyklas pasakyta: „Ką pradėti katalikams su vaikais, kuriuos mąskolijai per prievartą varo į savo mokyklas ar cerkves ir

*) Tulse mokyklose Kauno gub. mokytiniai-katalikai moky tikrai maldų už Giegorijų ir keletą atsitikimų iš seno testamentą istorijos. Už menkumą žinių iš tikėjimo mokslo kaltė puolant ant kunigų nedarbštumo ir pertankaus kilnojimo tikėjimo mokytinių iš vietos į vietą, vyskupo Paliacionio praktikuojamo.

mokina rusiskai? Žmonės tur geriau strinopą mokėti, nekaip siūsti vaikus į rusų mokyklas. Rusai ne to nor, kad žvakai gerą mokintūsi, bet kad juos iš-mazons pagadintų, padarytų girtuokliais ir istvirkeliais, o paskui, kaip netikusius žmones, išpaikintus ir pasileidusius, greičiau prie savo tikėjimo pritrauktų.

4) Menkos mokintojų algos.

5) Vėlyba kas-met pradžia ir ankstyba pabaiga lankymo mokyklų.

Tarp kitų ir Kauno gub. prie 90 mokyklų įsteigtos bibliotekos; vertė visų pirktų toms bibliotekoms knygų išneša 941 r. Prie mokyklų įsteigti taip-pat knygynai, iš kurių parduoda knygas žmonėms. Tokių knygynų visoj apygardoj buvę 223. Iš 65 tokių knygynų su žemaitiskoms knygoms 1893 m. parduota 266 tomai už 23 r. 23 k. Parduoti-nejimas žemaitiskų knygų, atspautų rusiškoms litaroms, eina palengva, nes vietiniai sodiečiai katalikai jomis neisitikti ir geriau nori turėti knygas, atspautas lenkiškoms litaroms; tokias knygas jie perka miestuose ir miesteliuose, prie bažnyčių, kur šventomis dienomis pardavinėja jas kartu su kryželiais ir škaplieriais (rožančiais).

„Baigiant šitą straipsnį skaitome ant galo suteikiantį žinias apie padėjimą žmonių apsvietimo Vilniaus apygardoje 1893 m.“ pasivėlyjame pastatyti klausymą: ar užlaiko tos apygardos žmonių mokyklos tas ypatybes, kurias jos tur turėti, kaip institucijos, turėčios būti platintojomis tarp tamsios mynios vietinių sodiečių pamatų rūsų tautystės ir pravoslavijos, ar eina jos tuo keliu, kuris parodytas joms Monarko noru iš Cicorians sosto augstybės, ir ar nepradėjo tarnauti kitiems reikalams ir jieskoti kitų siekių? Faktai išguldyti šitame straipsnyje, leidžia be kokio abejojimo ir su smagiu jausmu duoti patvirtinantį atsakymą ant pastatyto klausymo.“

Maloningas Redaktoriau!

Vardan teisybės meldžiu šitą straipsnį patalpinti „Varpe“. Nors Tamistės laikraštis teologiskų dalykų neprūma, bet nedraudžia atsiliepti užkabintiems. Na mane užgavo P. M. Joniškis Nr. 10 perėitų metų, bet aš žiūrėti, rankas sudėjęs, kaip teisybė ar ne. Su pagarba P. B.

Reikiantiemsiems Enciklika.

„Caritatis Providentiaque.“

(Atsakymas ponui M. Joniškui.)

Lestuviai tos Enciklikos šep nepiektų, jei ne mokslas jos apie valdžią. Ir Rašytojas „Tovynės Varpu“ ir p. M. Joniškis už tą dalyką rągoja ant popiežiaus! Tiktai gaila,

kad juodu nė vienas jo nesuprato. Apie pri-lyginimus valdomųjų prie valdžios Enciklika kalba dviejuose daigtuose. Pirmą visiems lenkaus nuo žodžių *At Ecclesia vero* iki *De societate item domestica*, antra, dalyje, kur rašyta vyskupams esantiems po Rusijos valdžia. Pirmutinio gabalėlio turinį p. M. Joniškis išdėjo Nr. 10 „Varpo“ 1894 m., tiktai ne viską. To gabalėlio turinį gali paskirstyti į 4 dalis. Pirmojoj sako, kad valdantiems ir valdovams nėra ko bijotis katalikiško mokslo. Antroji dalis muus svarbiausia, nes joje padėtas tas mokslas: *principatum qui tenent, eos imaginem divinae in homines potestatis providentiaque referre, eorum imperium debere justum esse et imitari divinum bonitate temperatum paternam atque unice emolumenta spectare civitatis: ab ipsis rationem Deo indicij aliquando reddendam, cumque pro celsiore dignitate loco graviorem*. P. M. Joniškis nepilnai išdėjo tų žodžių mislį, sakydamas: *juog valdžią monarchams ant zmoniu Dievo duota, juog monarchs turi valdyti teisingai ir reipiatis, kad jie valdžią butų tokia gera, kaip tėvo ir, kad jos siekis butų tiktai vispatystės nuada*.

Pirmiausiai *principatum qui tenent* tai ne monarcha. Katalikiškoje teologijoje terminas *princeps* reiškia subjektą augščiausios valdžios viešpatystėje – vistiek, ar tai monarcha, ar parlamentas, ar abudu drauge.

Paskui *imaginem divinae in homines potestatis providentiaque referre* reiškia kad valdantieji turi nusiziūrėti ant Dievo ir valdyti sekti Dievo pavyzdį. Juog tikrai tokia mislis, tai matyt iš to, kad čia pamokinimas valdantiems, o ne valdomiems; kad enciklikoje *Immortale Dei* popiezius sako: *Sed in quolibet genere republicae omnino princeps debent summum mundū gubernatorem Deum intueri, cumque sibimet ipsis in administranda civitate tamquam exemplum legemque proponere*. Garbės vertas Rašytojas bereikalo neminėjo apie sekimą to pavyzdžio, o visą mokslą apie pryvoles valdančiųjų išdėjo taip skystai, juog išrodo, lyg katalikištės valdantieji (principes) turi tiktai pridėmes, o ne pryvoles. Kada valdovo įstatymai netur dieviškos dėmės, tuomet jie nė svarbos netur (invalida sunt). Todėl žodžiai 1. *iustum*, 2. *imitari divinum*, 3. *bonitate temperatum paternam*, 4. *emolumenta unice spectare civitatis* reiškia sąlygas, be kurių prysakos netikros, nors ir kilusios nuo tikros valdžios. Žodžiai *imitari divinum* primena tą, ką apima teologijos terminas *honestum*, anot šv. Tomo Akvyniečio *religioni congruum* ir reiškia „in quantum (lex) est proportionata legi

divinae.*) *Bonitate temperatum paterna* mokina, kad valdžios išduodamieji paliepinami nebutų žmonėms persunkus. „Apskritai imant, žmogiškos tiesos nereikia pildyti, jei ji labai sunki.“**)

Iš to matyti, kad valdančiųjų valdžia su rubežiais, kad ir jie tur pildyti sąlygas, be kurių jų įstatai būtų tušti, valdomieji neprivalytų jų klausyti. Enciklika čionai išdėjo tas sąlygas, kurių teologai reikalauja nuo tiesų iš jų pačių salies.***) Sąlygų iš salies išduodančiųjų tiesas Enciklika neminėjo, dėlto kad praktikoje mums nepareis iš to mandotis. Tris iš tų esti išpildytos, kolei prysaka pas mus ateina, o ketvirtoji nevisuomet reikalinga. Apie ją galime kelis žodžius pasakyti. Prysaka netikra (invalidum), jei ją išduoda ypata neturinti tikros valdžios. Aiškus dalykas, kad Rusijos valdovai ant mus neturi valios, nes valdžią jie paveržė veržte. Kaip šep daigtas išveržtas nuo tikrojo sąvininko nepriklauso išveržikui, tik tam, iš kurio išveržta, taip ir valdžia. Ypač, kad diduma teologų sako, juog Dievas valdžią pirma suteikia visuomenei, o toji paduoda ją tam tikroms ypatoms.†) Aš sakiau, kad ir šioji sąlyga praktikoje nesvarbi, nes šep, nesam kam valdyti, visuomenė tur ant laiko pavesti valdžią ir prisisavintojui.††) Taip plačiai rasiau apie tą daigtą dėlto, kad matau, juog visi rugojimai ant Enciklikos kilo iš nesu-
pratimo tos vietos. Nestebėtina, kad daugelis jos nepermanė, nės popiežius rašė vyskupams, t. y. vyraps mokantiems teologija.

Apie pryvoles valdomųjų prieš valdovus Enciklika rašo „qui vero sint sub potestate, debere constanter reverentiam et fidem servare principibus, tanquam Deo regnum per homines exercenti, eisdem obtemperare, non solum propter iram, sed etiam propter conscientiam“ (sv. Bastas sv. Povylo laiške Rymiečiams XIII persk. 5 eilė), pro ipsis adhibere *obsecrationes, orationes, postulationes, gratiarum*

*) Summa Theologia. Pirmoji pusė antrosios dalies, klaus. 95 skyr. 3.

**) Ordinarie loquendo, lex humana non obligat cum gravi damno Scavini Theol. Moralis Universa. Parisiis I t. 193 psl. Sako, kad *ordinarie loquendo*, nės pvzd. karėvis, stovėdamas ant sargos, priešams ateinant, turi duoti žinią kitiems, nors priešai ji rengtasi užtą nudobti.

***) Lehmkuhl Theologia Moralis Editio tertia I t. psl. 56.

†) Tokios nuomonės Suarez, Victoria, Soto, K. Bellarmijus, sv. Alfonsas Liguori ir visi scholastikai; bet vėlesniejai, ypač šio amžio teologai, mano, kad Dievas tiesiog valdžią suteikia tautos paskirtoms ypatoms. Ziur. *Vallet „Praelectiones Philosophicae“* t. II, psl. 141, (aida 1887 m.)

††) Ir Alfonsas Liguori *Theologia Moralis liber I, tractatus 2, cap. 1, dubium I n. 94.*

actiones (sv. Raš. I sv. Povylo laiškai Timotėjui 2 persk. 1 ir 2 eilė); debere sanctam custodire disciplinam civitatis; ab improborum machinationibus seetisque abstinere, nec quidquam facere seditiose; omnia conferre ad tranquillam in iustitia pacem tenendam... Šių principų katalikai laikydavosi prie Nerono, Domicijano, Deocletiano ir kitų, jų tur laikytis ir laikysis šiandien ir praėjus kitai devyniolikai amžių. Teisingas ir Rusijos prysakas turime pildyti, ne tik iš prievartos, o ir iš sauzinės, išdavėjais viešpatystės nevalia būti, prie anarchistų, ar kitokio vardo, bet tos pačios mislies žmonių, prisidėti katalikas negali. O už priešus skriaudikus tiktai tas negal melstis, kas visai nemoka melstis, kas niekad nekalba: *Atleisk mums mūsų kaltės, kaip ir mes atleidžiame saviems kaltiems.*

Trečioje dalyje minėto gabalėlio. Enciklika giria tą mokslą. — Kaip jus, vyrai, peiksite, tai padėkite savo argumentus, o aš bandysiu išrodyti, kodėl popiežius ji giria. Dabar nėra kaip, nės ir be to yra apie ką snekėti.

Ketvirtoje, kurios p. M. Joniskis neisidėjo, popiežius sakosi tą mokslą išdėjęs kitur plačiau, (na ir baigia tuo, ką aš pasakiau apie nesusidėjimą su anarchistais). Kaip p. M. J. neužmatė to *habetis quidem, Venerabiles Fratres, de his rerum capitibus, jam fusiis a nobis tradita per occasionem praescripta*, tai aš nežinau. Man rodos, kad tą perskaičius reikėjo pasimti, jei ne kokį traktatą iš teologijos, tai nors encikliką *Diuturnum illud* 1881 m. ir *Immortale Dei* 1885 m. Tuomet, jei da ir nebutų galėjęs rašyti apie kunigų politiską *Credo*, tai nors butų pamatęs, kad tam dalykui reikia truputį daugiau išmanyti apie katalikystę.

Gerbtinas kritikas sv. Tėvo Enciklikos rašo: *Tris lokų sąlygų* (kaip Lietuvos) *priderėtų neskelbti, kad žmonės akiai (!) absoliutiškai (!) pildytų valdžios prisakymus, bet užtarti prieš valdžią už tuos, kurie negali apjinti savo kvarbiausių tiesų.* Turbūt garbės vertas Rašytojas perskaitė tiktai trečią dalį tos enciklikos iki žodžių „habetis quidem.“ Nes perskaičius tenai, kur enciklika kalba vyskupams, esantiems po Rusijos valdžia, negali pasakyti, kad popiežius neužtaria prieš valdžią nuskriaustųjų katalikų. Tenai popiežius, įgraudėnes mums veikians atsizadėti viso žemiško labo, nekaip tikėjimą prastoti, sakosi žinąs mūsų padėjimą ir rūpinąsi apie mūsų vargus, nemažiaus juos turis prie širdies, kaip jo pranokėjai (t. y.) Pius IX, kuris baisiai kirtosi su Rusijos valdžia, sako, kad 1881 m. *certa cum illo* (rusų valdžia) *pactionum ca-*

pila sunt constituta, pagal kurias vyskūpams Rusija leido seminarijas taip vesti, kaip reikia Bažnyčios įstatams, kad akademijos priežiūra pavesta Mohiliavo arcivyskūpni ir pati akademija pagerinta, kad tuomet Al. III prižadėjo išnaikinti sunkius ir ypatingus įstatus apie dvasiškiją, kurių nežmoniskumą p. M. J. taip gražiai išdėjo; kad prie visokios progos ir tyčia klabindavęs cecorių, idant tuos prižadus išpildytų... Ar-gi Autorius „sv. Tėvo enciklikos“ mėklina, kad Katalikų Bažnyčios Galva čia meluoja?!

Matydamas, kad ir jo užtarymo Peterburge neklauso, sakosi meldžiąsysis prie Dievo, idant palenktų karaliaus širdį, ir skatina vyskūpams, kad ir jie popiežini padėtų rūpintis apie Bažnyčios tiesas: *vos autem, Venerabiles Fratres, pergite, dignilatam sacrosanctaque jura religionis catholicae Nobiscum tueri...*

Seip ar taip, girdi, bet visgi reikia sutikti, kad enciklika visiškai ne į laiką pasirodė. Na, o aš ant to sutikti negaliu. Jeigu lenkai būtų turėję tokią encikliką pirm 35 m. ir būtų jos paklause, tai šiandien nereiktų taip kasytis. Patys iš įsirdimo nestengė šalta akia dirstelti į savo padėjimą, todėl ir padarė paikystę. Nors nuo to šykio jau daugelis atvėso, bet kiek da yra pasvaigusiu! Tegul tikrai utopistai duoda pradžią kitam lenkmečiui, o ir išmintingesnieji patrijotai prie tų prisidės, nės žmogui nesmagu rankas sudėjęs žiūrėti, kaip kiti lieja kraują už tėvynę. Da vienas toks maistas, ir lenkams tampa „duota malonė sugrįžti į pravoslaviją“. Dėl to vieno dalyko popiežius turėtų nesigailėti išmintingo žodžio. O čia da tas yra, kad įmiršusieji gal griebtis nedorų frankių, o tai nedora. Kunigai ir žmonės, ir su jais tas pats gal dėtis, gal užmiršti teologiją. O gražu būtų, kad katalikų kunigai lenkai susidėtų su Rusijos anarchistais! Polnytu iš to ir kunigų dvasia, ir ateistai kokiam XXI amžyje turėtų išrodymą, kad kunigai laikosi principo *siektis nuteisina frankius*. Politikai-gi gantų progą uždėti ant kunigų luomo da bjauresnius pančias. Garbintinas Rašytojas turėjo matyti enciklikoje žodžius: „Agere ne cessetis, ut sublimiorum potestatum observantia et publicae obtemperatio disciplinae in clero pariterque in ceteris firmiter consistat: atque ita *Omni prorsus offensionis et reprehensionis causa submota, omnique specie insimulationis in reverentiam conversa, catholico nomini sua laus maneat et exerceat*“.

Tiek „Tėvynės Varpai“, tiek p. M. J. prikiša enciklikai Kražius, norėdami ją pertikrinti, būk jį jnos kaltinant. Aš esu skaitęs tris Leono XIII enciklikas apie prilygimą valdančių prie valdomųjų; tą, apie

kurią kalbame, perskaiteiau ne išpamenu kelis syk, porėjau kursą teologijos, ir toje enciklikoje nerandu apkaltinimo. Atpenė, jei kražiečiai teisingai ne piršto neuždėjo ant skraudikų, tai katalikystė juos laiko kankintiniais; jei priešinosi, tai nužudytieji yra žmonėmis žuvusiais kilmioje kovoje už švenčiausias tiesas.

Apie kunigų politiskąjį *credo* dabar tiek tepasakysiu, kad p. M. J. jo neparodė, aš dabar ir nerašysiu. Jei „Varpui“ „neprosalį žinoti“*) tas *credo*, tai galėčiau kitą syk pakakinti jo norą.**)

Negaliu užbaigti nepasakęs, kad: „Tik tame privalome klausyti valdžios, kas priguli jos jurisdikcijai, o kitnose daigtuose – skirtumas: jei nuodėmė prisakyta, nē nevalia klausyti, jei nuodėmės nėra, tai galimė klausyti arba neklausyti“***)

*) Didži malonu būtų. Varpo red.

***) Tik maloningas redaktorius tegul aiškiai pasako, ar priimtų tokį raštą į „Varpa“.

****) Hammerstein. S. J. „De Ecclesia et statu“ Treviris 1886 m. 102 psl.

Lietuviški laikraščiai.

Išeinas Chicagoje laikraštis „Lietuva“ jau pernai pradėjo šaukti to miesto lietuvius į kuopas ir taisyti politiskus kliubus. Ir „Lietuvos“ darbas nenuėjo pernieką: vienas po kito pradėjo dygti lietuviški „republikoniški“ kliubai ir, kaip tvirtina tas pats laikraštis, visi tie kliubai, susivieniję į taip vadinamą „Lietuvišką politiską Lygą“, per neseniai įvykusius skyrimus miesto majoro jau parodė savo galybę. Štai ką skaitome 15-tame to laikraščio numeryje:

„Republikoniska partija, už kurią lietuviai dirbo, perėjo į miesto valdžią. Dabar tik turime rūpintis, idant už savo darbus turėtume kokią naudą.

Nedėlioje, 7. d Balandžio p L. Azuko salėje „Lietuviška Republikoniska Lyga“ laikė savo mėnesinį susirinkimą, ant kurio sugrindko delegatai lietuviškų kliubų ir darė rodą, kaip už tą visą triušą gauti nors keliems lietuviams miesto darbus. Išpildymo komitetas apreiškė, juogel jie matęsi su p Swift'u (naujuoju Chicago's majoru) paskutinę dieną prieš skyrimą ir p. Swift'as jiems pasakęs, juog, kad jeigu jisai tapsias išskirtas į miesto majorus, atsimsinsias ir lietuvius“.

Toliaus eina išguldymas kliudžių tulų „tos lietuviškos organizacijos“ vadovų, kurie paskutinėje valandoje buvo užsimanę patrankti „Lietuvišką Rep. Lygą“ prie demokratų partijos, už kuri jų darbą nusprendė juos atitolinti nuo savo partijos. Pasirodo, kad tie gaisintojai buvo slapta lenkų salinukais ir suorganizuotas lietuvių spēkas norėjo apversti ant „lenkiškų demokratų“ naudos.

„Butų gēda pries žmones ir nuodēmē pries Dieva — sako „Lietuva“, primimusi ānas lenkiškas intrigas — dirbti per puasntrū metū ant gero lenkams, kuriū yra Chicagojo 150 000; kodēl jie nesiorganizuoja tarp savēs, tiktai užguls laukia, kada toji maža saujelē lietuvīū iskepe imes jiems ī gomurī.“

Toliaus tasai laikraštis primēna sū pasipiktinimū, juog „lenkiški demokrātai“ lūke paskutinio lietuvīško snšrinkimo pries skyrymus īsbriovē ī tarpā lietuvīū ir bandē sugaisinti lietuvīū nusprendimā — atiduoti balsus uz republikonū kandidatā, p. Swiftā. —

Toliaus skaitēme tamē pat laikraštijē:

„Atsitraukdamas nuo valdzios miesto majoro, p. Hopkin's (buvusysis demokratiškas majoras) žada surašyti savo patyrimus, kokius jisai perleido laike savo valdymo, ir īduoti ant paregėjimo visus geriausiuosius gyventojus, patalpindamas savo knygosē ir jū vardus.“

„Tulas William T. Stead jau pereituosē metuosē īleido knyges, vadū „If Christ Came to Chicago“, kuriosē yra īrodytos paslaptys visokiū bjaurībū, suktybiū, vagysciū ir t. t. Chicago's mieste. Įšbuvs penkiolikā mėnesiū miesto majoru, p. Hopkin's sakosi da daugiau prityrēs yvariū paslapiū, kurias vertētū sviētui apskelbti.“

„Stai ka p. Hopkins paskujams laike pasakē: „Kad aš pries penkiolikā mėnesiū užōmian majoro vietā, aš buvau demokratas, o dabar aš esmi beveik anarchistas. Prityrimai, kokius aš perleidau, budamas majoru, manē pėrnainē. Visus tuos savo prityrimus apreiškiu savo knygosē, kurias ketinu rakyti. Tai nebus vardas „Penkiolika mėnesiū ant majoro sosto“ ar kitaip kaip, tiktai parodys Chicago's gyventojams, kā laimi tasai žmogus, kursai yra syki buvę ant tos vietos. Aš turiu ant mislies ne tuos Chicago's gyventojus, kuriū vardus kasdien matome laikraštiosē, bet didžiajā miiniā, kuri buva prigaudinėjama ir kvailiuama per visokius visuomenēs judėjimus, kurie yra tiktai po keliū ypatū priežiura.“

„Mano knygos bus paremtos tiktai ant tikrenybēs. Kiekvienas aprašymas bus patvirtintas dokumentais. Tai nebus kokia literāriska dailenybē, bet apims visotinas Chicago's majorū tiesas.“

„Toliaus jisai kalba, juog īrodysias visas prigavystes didžiūjū pernyksciū Chicago's miesto streikiū kaip generolas Miles partraukē kareivius ī Chicago; kaip yvairios miesto silpnybės yra remiamos geriausiuū gyventojū, kaip jie daro pinigus iš tū silpnybū, kurias jie peikia pries sviētā. Jisai žada patalpinti savo knygosē vardus anū „representantū gyventojū“, kurie yra buvę pas jį ir prasp, kū padaryti. Jisai išaiskinsias, kā jie jam k lbejo, atēje prie jo, ir kā skelbē ant jo, kada jisai nesutiko buti jū įrankiū.“

„Jisai žada toip-pat išaiskinti, koku budu buva uždedamos visokijos mokesstys ant vargingūjū ir kaip jie daro pinigus su kontraktais, ir kas per vieni tie žmonēs. Įrodysias, koku budu daro suktybes sudai, kaip jie nusudyja priesais miestā, nežiurint ant to, ar skundas teisus, ar ne. Ant galo da priduria „Vienas daigtas yra tikras; juog laikraščiai ne abai pagirs mano darbā.“

Dieka tiktai velyti, idant „Lietuva“ padidētū nosis tūmpa īstraukū turbito anū žadamūjū to pono knygu —, kada jos bus išėjusjos.

* * *

Plymouth'o „Valtyje“ rāndame surašā lietuvīskū parapijū Amerikōje. Įsviso priškaityta 18 lietuvīskū parapijū, o tveriamā esant jau ir devyniolikta, tiktai toji rasi tekšiant lenkams, nēsā tulas kunigas Jakštys, kuris tū parapijā tveria, laikas lenkū pusē.

Lietuvīškos parapijos esančios šiuosē miestuose:

1) Plymouth'e, 2) Wilkes Barre, 3) Pittston'e, 4) Scranton'e, 5) Forest City, 6) Preeland'e, 7) Hazleton'e, 8) Shenandoah'e, 9) Mahanoy'e, 10) Philadelphiaj'e, 11) Baltimoreje, 12) Pittsburgh'e, 13) Chicago'je, 14) Mt. Carmel'e, 15) Shamokin'e, 16) Waterburyje, 17) Du Bois'e ir 18) Brooklyn'e. O kunigas Jakštys taisas parapijā Worcester'e.

„Po naujū metū „Valtis“ žada talpinti platesnius aprašymus apie lietuvīškas parapijas. Bepig Dieve, kad Amerikos lietuviai galētū pasigirti ir bent su lygiū skaitliū lietuvīskū mokyklū.“

Iš svetimū laikrašciū.

Isėinas Petrapilyje-rusiškas laikr. „Novoje Vremia“ savo 6866^{am} numeryje patalpino straipsniū, vadū „Lietuvīška kontrafakcija“, kuri īsvertē žodis ī žodį paduodame čionais:

„Laikē laukymo parodos spaudos darbū atkreipē ant savēs atidā istoriškame skyryje spinta su užrašū „Lietuvīška kontrafakcija“; rīa sudētos lietuvīškos knygos, kurios atspausstos užsienyje, daugiausiai Prūsiosē, bet kurios īrodo, tartum jos atspausstos Rusijosē; jū atsiradimo vieta parodyta Vilnius ir dāgi Petrapilis, o ant sekancio puslapio: „cenzūros pavēlyta“ ir t. t. Tai faktas gma originališkas ir sykiū lūduas. Kas arēian pažįsta siaur-vakuriniū kraštā ir lietuvins, tas žinē, kad tokio pavidalo knygū kontrafakcijū yra īsties daug daugiau, negu mes matome ant parodos; kaipo atsiradusios be pavēlyjimo, jos lūjo Dievo sviesos. Bet Lietuvoje jau be jokio ahejo kurtai dangiap tokiū knygū, kurios jau be jokios falsifikacijos spausdmasi Prūsiosē ir dāgi Amerikōje ir platīnas tarp lietavū kontrabandos keliū. Norint persitikrinti, kad īsties teip yra, reikia tik peržiūrėti Naperskio*) lietuvīskū knygū katalogā. Vien gaziētū suskaito apie penkiolikā. Tas lūduas faktas iššauktas tuo, kad nuo laiko mirusio general-gubernatoriaus Muravjovo, kuris norėjo pašalinti nuo lietuvīū visā kā lenkiškā.

*) Tarbut Novėskio. „Varp. red.“

Rusijoje užrinta spausdinti lietuviškas knygas lotynišku raštu; vietoje jo prisakyta vartoti graždanską raštą, kurisai vienok neįsigyveno, nežiurint visų rūpesčių rusiskųjų vakarinio krašto veikėjų: lietuviškos knygos ir lygšiol spausdinamos lotynišku raštu užsienyje ir platinasi tarp žemaičių ir lietuvių, kurie, nežiurėdami sunkiausių persekiojimų tokio būdo kontrabandos, fanatiškai laikosi lotyniško rašto, surisdami su juo supratimą apie katalikų tikėjimą. Taip pat nereikia užmiršti, kad užgintais vaisius visados saldus. Ne mūsų dalykas ištyrinėti, ar tinka lietuviškai kalbai graždanskas raštas: tai filologų ir mokslo akademijos darbas, kuri (akademija) ir lygšiolei tebevartoja lotynišką raštą, kada spausdina lietuviškas knygas, senobės dalykus ir t. Mes norėtumėm tik padaryti du pasargėjimus:

1. Ar ne geriaus būtų valdžiai pačiai, kad ji pavelytų spausdinti lietuviškas knygas nors ir lotynišku raštu, perleidžiant jas pirma per cenzūrą: dabar noroms-nenoroms reikia susitaikinti su tuo liudijimu, kad lietuviška žmonių literatūra nepereina per jokią cenzūrą ir, žinoma, kaip persekiojama ir svetimžemiskos kilties, neperdaug mums prielanki!

2. Ar naudinga mums iš ekonomiskos pusės, jei tiek pinigų čia be jokios naudos į užsienį spausdinimui knygų, be kurių kas-žin ar gali apseiti du milijonai gyventojų? Pavyzdžiui paminkime maldaknyges, kurios platinasi tukstančiais.

Lietuviškas gali nemokėti rasyti, bet jam būtų prieš kitus gėda nesimelsti bažnyčioje ant knygų: mergaitė, nors ir nemokėtų skaityti vis-gi sklaisytų bažnyčioje knygas, bijodama nužemintu kitų akise. Vietinė administracija bandė spausdinti maldaknyges rusišku raštu ir dykai jas dalinėti, bet tas neturėjo geistinos pasekmės: lietuviui rusiškas raštas tai rusiškas tikėjimas, pravoslavija. Paskutinoje lietuvis, jei jisai, suprasedamas rusiškai, greičiau gali išmokti lenkiškai, griebiasi už lenkiskos maldaknygės, kurių nedraudžia. Maldaknyges spausdintas lotynišku raštu persekioja, atimnėja ir degina Vilniaus cenzūros komitete, bet trijų dešimtų metų praktika parodė, kad tai tik pagelba slaptam darbui. Tokiame dalykų padėjime vargiai bus naudinga toliau varyti uždraudimo ir naikinimo sistema, kuri tik juodu sesėliu gilia tarp vietinės rusiskos administracijos ir vietinių lietuvių gyventojų ir labai eina prieš pačios valdžios norus.

Išvertė Povylas Saknis.

1890 m., kaip rašo „Petermanns Mittheilungen“ (94 m.), Vokietijoje gyveno: kalbančių namieje tikrai lietuviškai — 117637.

Pripažįstančių ir kitas kalbas per savasias gretas su lietuviškai 7416.

Tarp jų išpažįstančių Lietuvos tikėjimą 968 ant tukstančio

katalikų — 29.

izraelitų — 1.

kitokių tikėjimų — 3.

Lietuviškai kalbančių*) būvė:

Ryt. Prūsijoje — 118090

Vak. Prūsijoje — 213

Poznaniuje — 73

Silezijoje — 140

Brandenburgijoje — 461

Berlyne — 576

Pomeranijoje — 166

Saksonijoje — 157

Hessen-Nassau — 53

Vestfalijoje — 321

Hannovere — 276

Slezvig-Holštunijoje — 277

Reino-provincijoje — 542

*) Čionai iš pripažįstančių ir kitas kalbas per savasias prie lietuviškai kalbančių priskaityta tikrai pusė.

Iš Lietuvos.

Turiny: Likimas Juškevyčiaus žodyno. Ženkla naujos gadynės. Kun. Valaitis pameta Veiverius.

Jau vienuolika metų, kaip Petrapilio Mokslų Akademija pradėjo spausti lietuviškai-lenkiškai-rusiškai kun. Antano Juškevyčiaus žodyną; kolei redakcija žodyno buvo rankose velionio Jono Juškevyčiaus, darbas ėjo gana sparčiai paakini; per 1½ metų prie Jono Juškevyčiaus tapo atspausa litara A ir dalis litaros B. 1886 metuose mirė Jonas Juškevyčius; Mokslų Akademija pavedė tolesnę redakciją žinomam lietuviškos kalbos profesorinui Maskvos universiteto p. Fortunatovui; p. Fortunatovas dirbo ikišiolei labai išpalengvo; spausdinimas žodyno ėjo ikišiolei, stačiai sakant, želvės žinginė; nuo 86 m. iki 95 m. t. yra per 10 metų atspausdė tik litaras B, C, Ć ir D; (litara D dar nepribaigta). Jei pons Fortunatovas ir toliaus teip būtų vedęs redakciją, tad be abejojimo retas mūsų tebtų sulaukęs išeinant iš spaudos žodyną.

Nuo Gegužės mėnesio šių metų redakcija žodyno pereina į kitas rankas — į rankas p. Vytauto Juškevyčiaus, Jono Juškevyčiaus sunaus; iki Gegužės mėnesio p. Fortunatovas užbaigs redaguoti litarą D. Mokslų Akademija žada atspausas litaras A, B, C, Ć ir D leisti pardavinėti dar šiuose metuose. P. Vytautas Juškevyčius, reikia tikėtis, paskubis spausdinimą žodyno. Budamas dar jaunas vyras, galės daugiaus energijos įdėti į šią darbą,

nei apsenęs p. Fortunatovas; antra, kaip lietuvys, p. Juškevyčius negali nematyti tos naudės, kurią turės Lietuva, tam veikalui šviesą išvyns. Darbo, be abejojimo, naujasis redaktorius turės begalo daug: žodyno spausdinimas, gali sakyti, dar tiktai pradėtas; visas darbas dar prysakyje; reikia prie to neužmiršti, kad antroji žodyno pusė teturi dar tik du tekstus — lietuvišką ir lenkiską, o rusiško nėra. P. Juškevyčius pasirengęs šią vasarą važiuoti į Veliuonos apygardę iširtų akcentus daugelio žodžių ant vietos. Velyjame gerbtinam tautiečini kupino pasisekimo — šitame sunkiame darbe.

Tas pats p. Juškevyčius dabar yra užsiėmęs tyrinėjimu dzukiško dialekto mūsų kalbos; jisai išvažiavo į dzukus pirmose Balandžio dienos ir žada per keturis mėnesius aplankyti yvairias Dzukijas vietas. P. Juškevyčius užsiima tyrinėjimu affcialiskai, ir šitam tikslui gavo pinigiską pašalpą nuo ministerijos apšvietimo. Tą medegą, kurią surinks Dzukuose, p. Juškevyčius nori su naudoti dissertacijai ant laipsnio magistro. —

Mirus Aleksandrui III, visi tikėjosi naujos gadynės; bet užkopus ant sosto Mikalojui II, atmainų — kaip viduryje Rusijos, taip ir jos kraštuose — jokių nepasirodė. Deputatams susirinkusiems pasveikinti čarą su užžengimo ant sosto ir vestuvėmis, Mikalojus stačiai pasakė, kad tvirtai laikys monarchijos pamatus, kaip ir jo tėvelis. Užtatai ir mūsų, lietuvių, padėjimas nieko neatsimainė; tas pats spaudimas, tas pats gaminiojimas iš Lietuvos, kaip ir prie Aleksando III.

Privesiu vieną faktą. Seinuose (Suv. gb.) yra triklasė mokykla; toje mokykloje yra mokintojų vienas lietuvis — p. Kairukštis. P. Kairukštis jau nuo seniai išguldo prie to rusiską literaturą ir istoriją Seinų seminarijos klierikams ir už tai gauna 240 rublių per metus. Toji mokykla turi ir savo inspektorių, gaunantį apie tukstantį rublių algos; inspektoriais, žinia, gali būti tik rusai. Pirm kelių metų toksai inspektorius rūpinosi išplėsti nuo p. Kairukščio lekcijas seminarijoje; nuo Gurkos buvo atėjęs užklausimas į konsistoriją, kodėl lekcijas literatūros ir istorijos išguldo p. Kairukštis be augštesnio mokslo, o ne inspektorius, baigęs universitetą. Konsistorija atsakė, kad pagal vyriausybės sutartį su Vatikanu tokiu mokintoju prie seminarijų tegali būti tiktai katalikas, o niekadės ne pravoslavnas; tuo viskas ir pasibaigė, — p. Kairukštis vėlei mokino seminarijoje. Gurkos vietą užėmęs Švalovui, inspektoriai Seinuose taip pat persimainė; nuo vakacijos pribuvęs

inspektorius yra tikras „popovič“, jam pasirodė taip pat tie 240 r. skanūs kashnelis; kodėl jų nepaimti! Matyti, vėlei skundas nuvejo pas general-gubernatorių; prieš užgavėnes konsistorija gavo užklausimą, kodėl seminarijoje rusiską literaturą su istorija išguldo žmogus be universitetiško mokslo; prie to prašė privelyti tris kandidatus su augštesniu mokslu į seminarijos mokintojus. Konsistorija prirodyjo kandidatais tris kunigus, baigusius akademią ir vėlei tą patį p. Kairukštį. Kaip pasibaigs ši istorija, dar nežinia. — Kaip girdėti, kun. Valaitis, prefektas Veiverių mokytojų seminarijos, jau pasidavęs į dimissiją. Kas per motyvai privertė ant galą pagalius tą žmogų atsitrakti nuo tos pozicijos, kurios taip tvirtai laikėsi per kelis metus, nieko dar nežinia. Žiūrėsime, ar greitai vėl atsiras kunigas, kursai tiks išguldiuoti tikėjimą Veiverių seminarijoje rusiškoje kalboje. . . . *Zmogutis.*

Apznaiminimas.

Ponas Keturakis, autorius komedijos

„Amerika pirtyje“

prašo apgarsinti, juog jisai stato savo veikalą į konkursą, kursai buvo apgarsintas Nr. 9. „Varpo“ 1893 metų. Drauge primename, juog toji komedija tapo pristatyta į „Varpo“ redakciją jau pradžioje Vasario šiu 1895 m. *Redakcija.*

Atsiskaitimas.

Ketindamas išleisti atskiroje knygelėje dainas ant 4 balsų (patalpintas anų m. „Varpe“), kreipiuosi prie maloningų skaitytojų su prašymu, ar neprisiųstų kas į redakciją „Varpo“ žodžius, kam jie žinomi, prie šių dainų: „Ei mergele kur buvai“ (Nr. 6, 1890), „Kol jauns nevedęs buvai“ (Nr. 7, 1890), „Greičiau, greičiau žirgeli“ (Nr. 11, 1890). Prisiuntusiems gražiai padėkavosi. *Varpelis.*

Patalsymas klaidų: Nr. 3, V. straipsnyje „Tėvynės varpai“ ant 45 pusl. 19 eil. nuo žodžio *duoda* praleista: *jam kryžių, o Bismarkis, susigraudinęs, verkia ir duoda.*

Ant 46 pusl. 1 eil. prieš žodį *Muskolijoje* praleista *net.*

Turinys:

Patys savyje mes turime pagelbos įieškoti. — Tėvynės varpai. — Eilės pagal Konopnickienę. V. Kapsas. Velykų naktis. P. Jageviliūtis. — Miško sargas. Greičiau. (L.) — Mokslas ir darbininkas. — Gramatos išsvetur — Peikiantiemsiems Enciklika. P. B. — Lietuviški laikraščiai. — Iš svetimų laikraščių. *Povilas Saknis* — Iš Lietuvos. *Zmogutis.* — Apznaiminimas. Atsiskaitimas. — Patalsymas klaidų.

Atsaką redaktorius Jurgis Lapinas, Alekuaičiuose prie Pakrokių. — Spausdinta pas Otto v. Mauderode, Tilžėje.